

Necesitatea tratării diferențiate a elevilor în activitatea didactică

Prof. înv. primar, Spiridon Gabriela
Școala Gimnazială „Mareșal Al. Averescu” Adjud

În fiecare clasă se disting elevi capabili de performanță și respectiv, elevi cu dificultăți de învățare. Realizarea unui învățământ de calitate presupune ca toți elevii, indiferent de mediul de proveniență și de nivelul dezvoltării intelectuale, să beneficieze de sprijin pentru a învăța și să fie încurajați în dezvoltarea lor.

Principiul de bază este că *nu există elevi buni și elevi slabi, ci există elevi buni la diferite lucruri*, motiv pentru care se impune ca elevii, pentru a avea succes, să fie tratați diferențiat, potrivit particularităților individuale.

Când învățarea se realizează într-un cadru formal se disting trei factori implicați: *elevii* cu aptitudinile, interesele lor de cunoaștere și stilul propriu de învățare, *cadrul didactic* cu competențele și autoritatea sa, *programa școlară*, cu structura, conținutul, mijloacele sale și caracterul de normativitate pedagogică.

Obținerea succesului la învățătură de către toți elevii necesită identificarea elevilor cu dificultăți de învățare, precum și a celor capabili de performanță, și elaborarea unor programe de instruire non-standardizate pentru fiecare categorie de elevi, în funcție de particularitățile lor.

În învățământul actual ar trebui să se acorde o mare atenție tratării diferențiate a elevilor, deoarece lipsa acesteia poate avea ca rezultat insuccesul, eșecul școlar, pentru că nu s-a produs acea adaptare a actului instructiv-educativ la cerințele și posibilitățile diferite ale elevilor dintr-un colectiv școlar.

Predarea diferențiată pornește de la ideea că nu toți elevii au același stil de învățare, același ritm de învățare, nu toți au aceleași cunoștințe, aceeași capacitate de înțelegere și înaintare de la un obiectiv de învățare la altul, în același ritm. *“Elevii diferă din punct de vedere al aptitudinilor, a ritmului de învățare, a gradului de înțelegere a fenomenelor (unii aprofundează, alții sunt superficiali), a capacității de învățare, a rezultatelor obținute”*. (Radu, I., 1998)

Diferențierea presupune un proces de predare diversificat, care ține cont de nevoile elevilor și de ritmul în care ei învață și astfel, diferențele dintre elevi ajung să fie studiate și să devină fundamentul construirii situațiilor de predare-învățare ulterioare. În acest caz, obiectivul principal al învățării, constă în utilizarea abilităților esențiale ale celor care învață pentru a pătrunde sensul și a înțelege concepte și principii cheie.

Cadrul didactic trebuie să faciliteze formarea la elevi a abilităților necesare pentru a deveni din ce în ce mai independenți în învățare, ținând cont de pregătirea, interesul și stilul lor de învățare.

O învățare diferențiată se fundamentează pe construirea unor demersuri educative care să fie elaborate numai după ce au fost identificate cauzele, motivele înregistrării rezultatelor foarte bune sau nereușitei, au fost stabilite modalități de organizare a elevilor în anumite momente ale lecțiilor – pe grupe de nivel, grupe de interes și grupe de metode – stiluri de învățare, au fost concepute sarcini de lucru diferențiate ca grad de dificultate și ca volum, a fost planificat sprijinul diferențiat al elevilor în funcție de categoria din care fac parte, a fost programată folosirea unor metode de învățare care să faciliteze participarea, să diminueze inhibiția, să permită valorizarea elevilor, diminuând timpul alocat învățării frontale în favoarea învățării prin cooperare, colaborare. Sunt organizate conținuturile în jurul scopurilor formulate de J. Delors: *“a învăța să știi, a învăța să faci, a învăța să trăiești împreună cu ceilalți, a învăța să fii”* și sunt luate în considerare diversitatea culturală și atributele individuale ale copiilor din clasă.

Diferențierea impune crearea unui mediu de învățare care să asigure condiții ca elevii să lucreze împreună, să învețe cum să învețe, să-și acorde sprijin, să-și dezvolte respectul față de sine și respectul față de ceilalți.

Pornind de la premisa că elevii reprezintă sursa cea mai importantă, este esențial să se încurajeze participarea și valorizarea resurselor acestora, astfel încât fiecare elev să poată arăta ceea ce știe, să poată înțelege nivelul la care a ajuns, ce este necesar să facă în continuare pentru a progresa în ritmul planificat.

Tratarea diferențiată înseamnă adaptarea învățământului la particularitățile individuale psihofizice ale copilului, influențarea instructiv-educativă a copilului potrivit particularităților sale, înlesnind prin aceasta descoperirea și cultivarea aptitudinilor, înclinațiilor, intereselor lui, pregătirea la nivelul posibilităților de care dispune, crearea unui cadru favorabil formării personalității.

Strategia de diferențiere a muncii cu elevii cuprinde: o selectare diferențiată a materialului ce trebuie prezentat și asimilat, a ponderii diferitelor momente ale lecției și chiar ale unui capitol în cadrul planificării anuale, ținând seama de nivelul clasei; o selectare diferențiată a obiectivelor, a scopului didactic urmărit; o selectare diferențiată a metodelor, mijloacelor și procedeelelor didactice; o selectare diferențiată a metodelor de evaluare și control.

Tratarea diferențiată a elevilor presupune un deosebit simț al observației și tact pedagogic. Învățătorul trebuie să îndrume pe fiecare elev, la timpul potrivit și cu mijloace adecvate, pentru a înlătura rămânerea în urmă la învățătura, a se evita eșecul școlar și a favoriza dezvoltarea corespunzătoare a fiecărui elev.

O preocupare majoră a fiecărui dascăl este cunoașterea reală a individualității elevilor cu care lucrează, fapt care conduce la o individualizare a acțiunilor pedagogice, la o tratare diferențiată a elevilor în funcție de posibilitățile și înclinațiile lor.

Concepția științifică privitoare la tratarea individuală a elevilor constă în cunoașterea gradului de evoluție a diferitelor procese psihice, a gradului de dezvoltare, a tipului de inteligență caracteristică fiecărui copil, pentru a putea folosi mijloace adecvate în scopul dezvoltării la nivelul standardelor școlare.

Diferențierea se realizează prin modul de organizare a activității școlare, a activității didactice și prin metodologia didactică aplicată. Astfel, se disting patru moduri de organizare a activității:

- activitate colectivă, caracterizată prin transmiterea informației de la învățător către elevi;
- activitate pe grupe, în general omogene, constituite după un anumit criteriu;
- activitate pe echipe, grupe eterogene, constituite după preferința elevilor pentru o activitate;
- activitate individuală, independentă.

Diferențierea și individualizarea predării-învățării are la bază și principiul accesibilității cunoștințelor și deprinderilor. Acesta se realizează prin selecționarea și gradarea informațiilor științifice și a exercițiilor care conduc la formarea unor deprinderi.

Prin efort gradat, cu ajutorul și sub îndrumarea învățătorului, cunoștințele și deprinderile stabilite a fi dobândite prin obiective operaționale devin accesibile pentru elevii clasei respective, dacă li se activează potențialul intelectual real.

La baza proiectării activităților didactice ar trebui să stea diferențierea și individualizarea predării-învățării deoarece stimulează și dezvoltă învățarea activă, facilitează comunicarea, socializarea, relaționarea, colaborarea și favorizează înțelegerea, acceptarea și integrarea copiilor în colectiv.

Bibliografie:

1. Oprea, C.-L.,- *Strategii didactice interactive*, Editura Didactică și Pedagogică, Bucuresti, 2006
2. Radu, I., - *Învățământul diferențiat*, Editura Didactică și Pedagogică, Bucuresti, 1998